

137

NOVEMBRE
2011

NOVA ARQUITECTURA PER A TEMPS DIFERENTS. Els resultats del HLF4 de Busan

Andrea Costafreda professora associada de l'Institut Universitari d'Estudis Europeus, Barcelona

El resultat del F3rum d'Alt Nivell de Busan (HLF4) s'ha entendre en un nou context geopol3tic, on els actors tradicionals del selecte club del CAD, que van ser els protagonistes al F3rum d'Alt Nivell de Par3s i que avui es troben en la seva majoria immersos en crisi del deute i problemes pressupostaris, han perdut el protagonisme a favor d'estats com la Xina que han estat capaços d'influir sobre el gui3 resultant de Busan fins al darrer moment.

En aquest sentit, es fa obligat recon3ixer que el document de Partenariat Global per a l'Efic3cia de la Cooperaci3 al Desenvolupament suposa una evoluci3 de l'agenda origin3ria, monopolitzada per l'elit dels donants tradicionals, cap a una agenda m3s inclusiva capaç d'integrar al conjunt de parts implicades en la cooperaci3 al desenvolupament. La pregunta que emergeix 3s si les tensions inherents a la inclusi3 de nous actors, portadors de diferents agendes, esdevindran elements catalitzadors o inhibidors en l'aprofundiment i l'aplicaci3 d'una agenda de l'efic3cia. O, en els termes en que han plantejat alguns analistes, si el dilema entre aprofundir en l'agenda o fer-la m3s inclusiva t3 soluci3.

Pel que fa als canvis per a fer l'agenda m3s inclusiva, la fita m3s destacable que s'assoleix a Busan 3s una proposta de nova arquitectura del sistema internacional de l'ajut vinculada a la idea d'un nou partenariat global, on l'OCDE compartir3 espai amb Nacions Unides, i els pa3sos del CAD ho faran amb els pa3sos socis, els BRICs, altres donants emergents, la societat civil i el sector privat. Es democratitza, per tant, la governança de l'ajut.

Un dels grans 3xits del HLF4 3s l'adhesi3 al document final de pa3sos com la Xina i Brasil. Les negociacions de darrera hora van aconseguir vincular als BRICs mitjançat una cl3usula que preveu que la cooperaci3 Sud-Sud pren com a refer3ncia els principis, compromisos i accions acordades al document final per3 que aquests seran d'aplicaci3 volunt3ria. Tot i aquest car3cter voluntari, des del mateix CAD s'assenyala que aquest pas demostra la voluntat de participar de l'agenda i que aix3 pot significar canviar l'escenari en que els pa3sos CAD i els BRICs actuen en paral·lel per un escenari en qu3 avancen a dues velocitats, per3 sota el mateix paraigua.

Pel que fa a la segona dimensió, es registren tímids avenços en relació amb les demandes procedents de la societat civil en quant a l'enfocament de drets i les pressions de les delegacions africanes en la reivindicació d'avançar cap a una agenda d'eficàcia del desenvolupament, o dit d'una altra manera, la coherència de polítiques. Així, la tasca desenvolupada per les organitzacions de la societat civil es veu parcialment satisfeta. El document final reconeix la important contribució de la societat civil i de l'enfocament de drets en el seu redactat però es troben a faltar compromisos explícits per a adoptar aquest enfocament. I en concret, pel que fa als drets de les dones, les expertes assenyalen que l'apoderament de les dones va molt més enllà de la utilització de la dona com a motor del creixement i que en conseqüència, el document resultant no reconeix els drets de les dones.

Un del principals elements de canvi a destacar pel que fa a l'aprofundiment de l'agenda pivota al voltant del principi d'apropiació. En concret, pel que fa a l'apropiació democràtica, el document final preveu "aprofundir, ampliar i operativitzar l'apropiació democràtica de les polítiques i processos de desenvolupament".

En l'avaluació de l'aplicació d'aquest principi i el d'alineació, les delegacions dels països socis del Sud arriben al Fòrum amb arguments de pes que posen en evidència el decalatge entre els esforços dels socis del Nord i els del Sud. Segons la darrera enquesta del CAD, tot i que una tercera part dels països socis del Sud inclosos en l'estudi han incrementat les capacitats dels seus sistemes nacionals, només un 8% més de l'AOD s'ha redirigit cap als sistemes nacionals. Davant d'aquesta realitat, el document final exhorta a l'ús de sistemes nacionals i el defineix com l'enfocament per defecte.

En el mateix sentit, i pel que fa a l'ajut lligat, Busan tanca amb un compromís de mínims, no tant condicionat pels nous donants sinó per la retirada d'actors tradicionals com els Estats Units, que fan un pas enrere en el darrer moment. Així, tot i que l'esborrany d'octubre preveia la fita per al 2015 d'acabar amb l'ajut lligat, en el document final només s'aconsegueix un compromís al voltant "d'accelerar els esforços".

Les valoracions posteriors a la cimera coincideixen en assenyalar que el principi que surt més reforçat després de Busan és el de la transparència, i se'n reivindica la dimensió més política. En conseqüència, algunes veus ja adverteixen que el principi de rendició de comptes mútua cada cop s'enfocarà més cap als exercicis de control polític democràtic que s'han de donar entre els governs dels països socis i la seva ciutadania, i els governs dels països donants i la seva ciutadania, cada vegada més vigilant dels seus impostos. Així, s'assoleix el compromís d'avançar cap a un sistema que permeti fer pública electrònicament tota la informació referida a la cooperació al desenvolupament el 2015; s'anuncia que els EEUU s'adhereixen a la International Aid Transparency Initiative; i es presenta la iniciativa liderada per l'Institut del Banc Mundial, Open Aid Partnership, que ha de permetre posar sobre el mapa els resultats del desenvolupament.

Pot afirmar-se doncs que HLF4 se salda amb un progrés significatiu, tant pel que fa a l'aprofundiment de l'agenda com en relació amb la inclusió d'actors. El que tothom es pregunta a la tornada de Busan és si el paper, que ho aguanta tot, tindrà un correlat en una agenda concreta, aplicable i monitorejable per als propers anys.